

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 4 2 5 1 1 2 1

JESENSKI ROK

ZGODOVINA

== Izpitna pola 1 ==

Sreda, 1. september 2004 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 25 nalog iz obče zgodovine. Odgovore vpisujte v za to predvideni prostor, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. **Nejasni in nečitljivi odgovori ter odgovori, pisani z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami.**

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog. Skušajte odgovoriti na vsa vprašanja. Če Vam kakšna naloga povzroča težave, jo preskočite in prihranite za konec.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

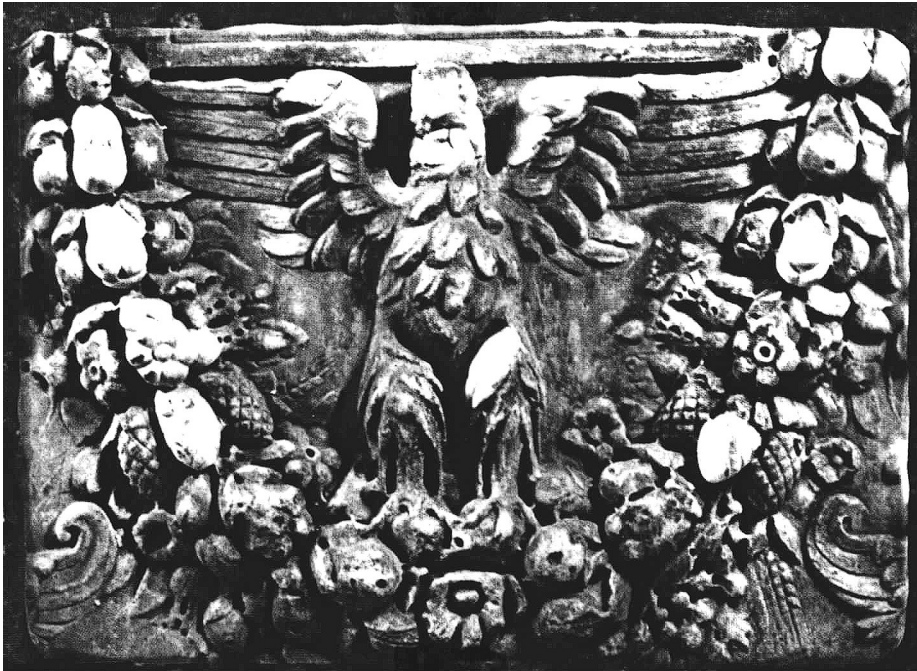
RIMSKO CESARSTVO IN ZAČETKI KRŠČANSTVA

1. Rimsko poslanstvo

»...tebi, Rimljan, je dano poslanstvo, da narodom vladaš,
tebi je dana umetnost, da red in mir zagotavljaš,
ljudstva ošabna upogneš do tal, prizaneseš podložnim.«
Vergilij

(Vir: *Rimska lirika*, str. 50. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1980)

Slika 1: Simbol rimskega imperija

(Vir: *Cunliffe, B., 1982: Rimljani*, str. 3. Cankarjeva založba. Ljubljana)

Po razpadu II. triumvirata se je v rimski državi začelo obdobje cesarstva, najprej obdobje principata, nato pa obdobje dominata.

Razložite razliko v položaju cesarja v obdobju principata in v obdobju dominata.

(2 točki)

2. Gaj Oktavijan je formalno ohranil republiko. Senat mu je leta 27 pr. Kr. podelil častni naziv »Avgustus«, postal pa je tudi »princeps«. Navedite, kaj pomenita oba pridobljena naziva.

(2 točki)

Slika 2: Cesar Avgust

(Vir: Artner, T., 1968: Srečanje z antično umetnostjo, str. 211. Mladinska knjiga. Ljubljana)

3. Cesar Avgust je izvedel mnoge reforme na področju uprave, politike, gospodarstva in vojske. Opišite po eno njegovo reformo na naslednjih področjih.

(4 točke)

POLITIČNA REFORMA

REFORMA UPRAVE PROVINC

DAVČNA REFORMA

VOJAŠKA REFORMA

4. Za rimsko državo so bile značilne tudi dobre cestne povezave. Kdo je gradil rimske ceste in za kakšne potrebe?

(2 točki)

Slika 3: Miljnik

(Vir: Cunliffe, B., 1982: Rimljani, str. 217. Cankarjeva založba. Ljubljana)

5. Uspešnost rimskega gospodarstva v času cesarja Avgusta je zaznamovala tudi dobro razvita trgovina.
Naštejte in opišite tri dejavnike, ki so prispevali k uspešnosti trgovanja.

(3 točke)

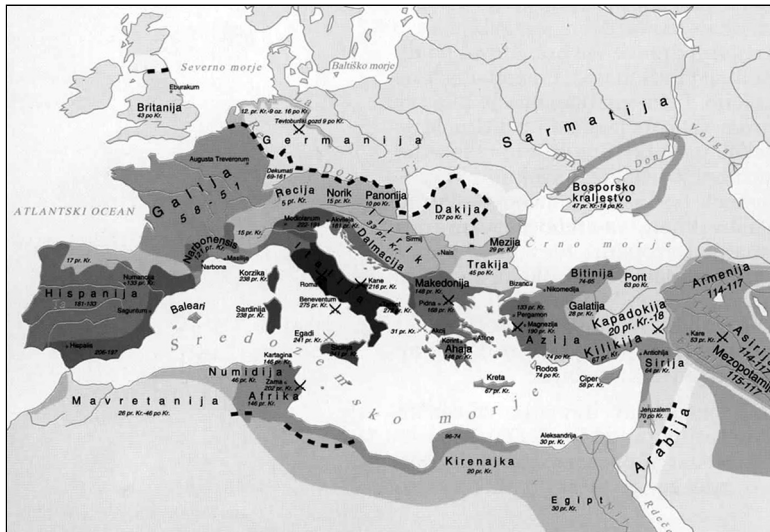
6. Kmetijstvo je kot temeljna gospodarska dejavnost v času principata doživelo spremembo z uvedbo kolonata.
Razložite poglobitni razlog za uvedbo kolonata.
Kakšno spremembo prinaša kolonat v gospodarjenju veleposesti?
Iz katerih družbenih slojev so izhajali koloni?

(3 točke)

7. Rimsko cesarstvo je doseglo največji obseg v času cesarja Trajana (98–117). Pomagajte si s karto in navedite natančen obseg (meja na severu, vzhodu in jugu) rimske države v njegovem času.

(3 točke)

Karta 1: Razvoj rimske države

(Vir: Brodnik, V., in ostali, 2000: Zgodovina 1, str. 162. DZS. Ljubljana)

8. Cesar Avgust je začel graditi limes. Pojasnite, kaj je limes.

(1 točka)

9. Povežite oba stolpca, tako da pred besedo v desnem stolpcu vpišete ustrezno črko iz levega stolpca:

A	Mojzes	_____	Vulgata
B	Abraham	_____	apostol
C	Peter	_____	»oče izvoljenega ljudstva« – Hebrejcev
D	Hieronim	_____	dekalog

(2 točki)

10. Razložite, v čem se je vera Hebrejcev ločila od verovanj sosednjih ljudstev.

(2 točki)

11. Obkrožite 3 pravilne odgovore.

(3 točke)

- A Jezus je učil, da bo s svojo smrtjo odrešil svet.
- B Veliki duhovniki in farizeji so Jezusa podpirali.
- C Apostolov je bilo 12.
- D Jezus je bil križan na Masadi.
- E Jezus je bil križan, ko je bil rimski prokurator v Judeji Poncij Pilat.
- F Na Jezusovo vstajenje od mrtvih vernike spominja božič.
- G Stara zaveza je dragocen vir za preučevanje Jezusovega življenja.

12. Krščanstvo se je sprva širilo po judovskih skupnostih.

Kako to, da so bili Judje razseljeni po celotnem rimskem imperiju? (V odgovor vključite vsaj dva razloga.)

(2 točki)

Slika 4: Zid žalovanja

(Vir: Velika ilustrirana enciklopedija. Zgodovina 1, str. 56. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1984)

13. Kaj se je zgodilo s Salomonovim templjem, ko je rimska vojska osvojila Jeruzalem ter zadušila prvo judovsko vstajo?

(1 točka)

14. Ob krščanstvu se je v pozni antiki po rimskem cesarstvu širil tudi mitraizem, vendar ga država ni preganjala. Razložite, zakaj so nekateri cesarji krščanstvo preganjali, tako da v opis vključite dva razloga. Navedite vsaj dva cesarja, ki sta znana po preganjanju kristjanov.

(3 točke)

15. Naslednji odlomek je vzet iz apologije.

Ta hrana se pri nas imenuje evharistija. Uživati jo sme samo, kdor veruje, da je resnično, kar učimo, kdor je sprejel kopel za odpuščanje grehov in se je prerodil in kdor živi po Kristusovih navodilih. Kajti te hrane nimamo za navaden kruh in navadno pijačo, temveč, kakor je Jezus Kristus, naš Odrešenik, učlovečena Beseda božja, zavoljo našega zveličanja postal meso in kri, tako smo mi poučeni, da je ta hrana, nad katero je bila z njegovimi besedami opravljena zahvalna molitev, meso in kri učlovečenega Jezusa. Apostoli so nam namreč sporočili v svojih spisih, ki se imenujejo evangeliji, da jim je bilo takole naročeno: Jezus je vzel kruh, zmolil nad njim zahvalo in rekel: »Vzemite, to je moje telo.« In prav tako je vzel kelih, zmolil nad njim zahvalo in rekel: »To je moja kri,« in jim ga dal in vsi so iz njega pili.

Justin Mučenec, Prva apologija

(Vir: 2000 let krščanstva, str. 81. Založba Mihelač. Ljubljana, 1991)

Obkrožite pravilni trditvi.

(2 točki)

- A Apologije so spisi, ki so nastali v obrambo krščanstva.
B Apologije so pisali cesarji, ki so krščanstvo preganjali in v njih navajali razloge za preganjanje.
C Največ apologij je nastalo po letu 313 n. št.
D Največ apologij je nastalo v 2. stoletju n. št.

16. Krščanstvo se je hitro širilo po rimskem imperiju in krščanska Cerkev je postajala vse močnejša. V krajšem razmišljanju opišite položaj krščanske Cerkve po tem, ko jo je država prenehala preganjati. V opis vključite naslednje elemente: konec preganjanj; krščanstvo kot edina dovoljena vera; zadnji poskus (vojaški) poganske stranke, da bi premagala krščanstvo; vzroke za širjenje krščanstva; organizacijo Cerkve oziroma hierarhijo Cerkve.

(5 točk)

*Eden izmed njih, bil je učitelj postave, ga je skušal in vprašal: »Učitelj, katera je največja zapoved v postavi?« Odgovoril mu je: »'Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in z vso dušo in z vsem mišljenjem.' To je največja in prva zapoved. Druga pa je njej enaka: 'Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe.' Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki.«
Matejev evangelij 22, 35–40*

Ko bi govoril človeške in angelske jezike, ljubezni pa ne bi imel, sem brneč zvon ali zveneče cimbale. In ko bi imel dar preroštva in ko bi poznal vse skrivnosti in imel vso vednost in ko bi imel vso vero, da bi gore prestavljal, ljubezni pa ne bi imel, nisem nič. In ko bi razdal vse svoje imetje in ko bi žrtvoval svoje telo, da bi zgorel, pa ne bi imel ljubezni, mi nič ne koristi. Ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva, ni nevoščljiva, ljubezen se ne ponaša, se ne napihuje, ni brezobzirna, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega. Ne veseli se krivice, veseli se pa resnice. Vse opraviči, vse veruje, vse upa, vse prenese.

1. pismo Korinčanom 13, 1–7

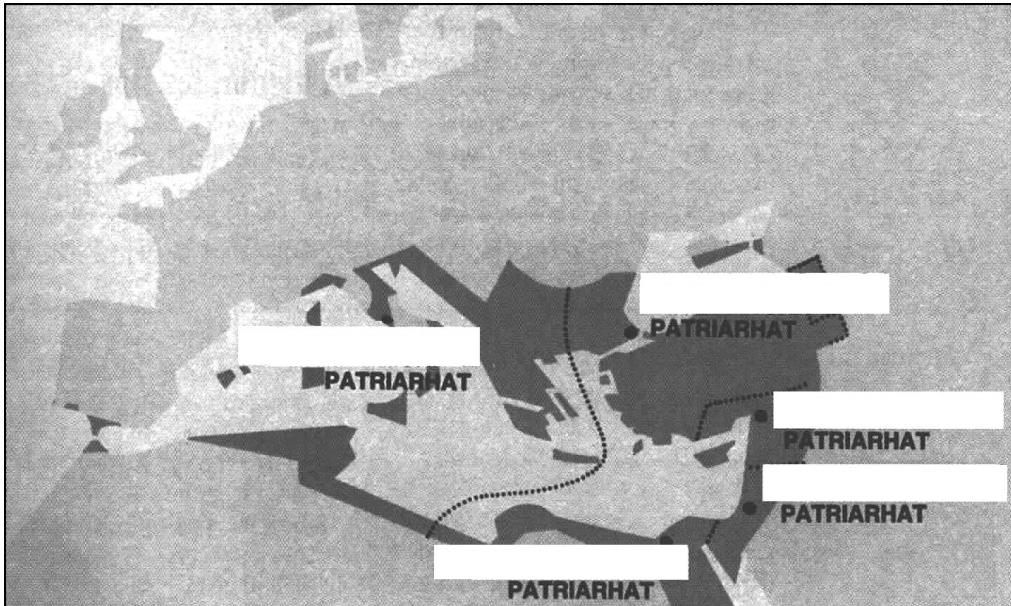
17. Kateri jezik je postal in ostal jezik zahodne krščanske Cerkve še ves srednji vek?

(1 točka)

18. V nemo karto vpišite navedene patriarhije: Rim, Konstantinopel, Aleksandrija, Jeruzalem, Antiohija.

(2 točki)

Karta 2

(Vir: Pastar, Z., Sobotkiewicz, J., 2000: Zgodovina 1. Delovni zvezek, str. 104. DZS. Ljubljana)

19. Leta 325 so na koncilu v Niceji obsodili arijanstvo kot herezijo. Znotraj Cerkve so namreč skušali izoblikovati enoten cerkveni nauk, pri čemer je bilo zelo pomembno delovanje teologov in preučevanje Svetega pisma.
 Kako je razdeljeno Sveto pismo?
 Kaj je koncil?
 Kaj pomeni herezija?

(3 točke)

20. Postavite navedbe v pravilno časovno zaporedje s številkami od 1 do 6, tako da za najstarejši dogodek uporabite številko 1:

___ razpad 2. triumvirata

___ Dioklecijanove reforme

___ Jezusovo rojstvo

___ bitka pri Frigidu

___ 1. judovska vstaja

___ Jezusova smrt

(3 točke)

21. Cesar Karakala je leta 212 izdal »Constitutio Antoniniana«. Razložite, kaj je določal ta zakon.

(1 točka)

22. Rimski vpliv se je z rimskimi osvajanji širil po Sredozemlju. Pojasnite pojem romanizacije. Navedite dve zahodnorimski provinci, ki sta se hitro in močno romanizirali.

(2 točki)

»Prebivalci provinc in Rimljani hvalijo napredek umetnosti, rastoči sijaj mest, prijetno podobo dežele, obdelane in ozaljšane kot velikanski vrt, ter nemoteni praznik mirnega življenja.«

Plinij Mlajši

(Vir: Cunliffe, B., 1982: *Rimljani*, str. 214. Cankarjeva založba. Ljubljana)

23. »Seveda je priljubljena trditev, da je bilo pod Dioklecijanom v cesarstvu več pobiralcev davkov kot pa plačnikov, pretirana.«

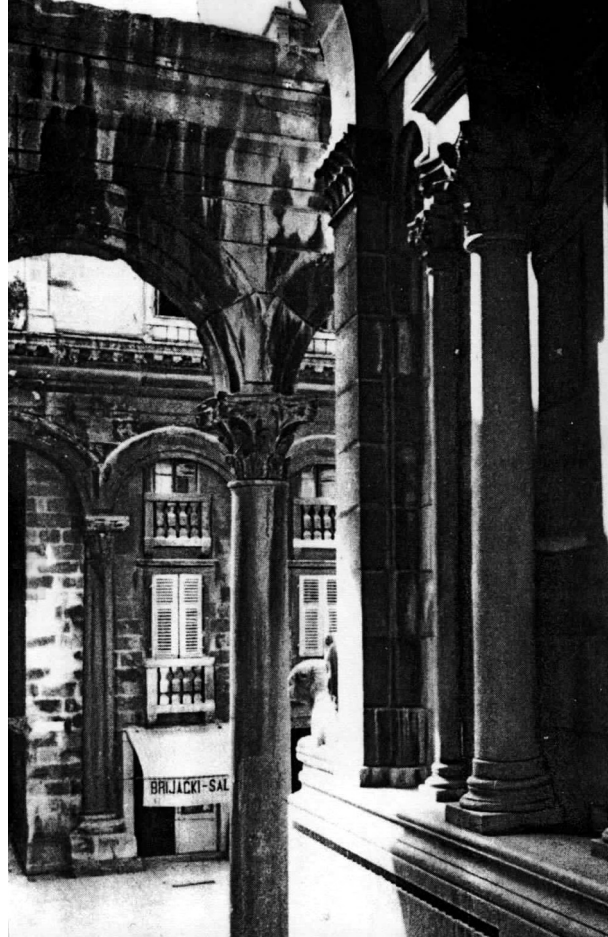
(Vir: Cunliffe, B., 1982: Rimljani, str. 292. Cankarjeva založba. Ljubljana)

Slika 5: Dioklecijan in Maksimijan

(Vir: Cunliffe, B., 1982: Rimljani, str. 292. Cankarjeva založba. Ljubljana)

Slika 6: Dioklecijanova palača v Splitu

(Vir: Artner, T., 1968: Srečanje z antično umetnostjo, str. 211. Mladinska knjiga. Ljubljana)

Propadanje rimskega cesarstva je za sto petdeset let ustavil cesar Dioklecijan. V rimski državi je uvedel mnoge reforme. Značilnosti njegovega vladanja in njegovih reform uredite tako, da številko z levega stolpca prenesete v desnega (vsako številko lahko uporabite samo enkrat):

1 »Avgust«	_____	omejitev inflacije
2 tetrahija	_____	Dioklecijan
3 maksimiranje cen	_____	vzhodni del imperija
4 nov davčni sistem	_____	zahodni del imperija
5 Nikomedija	_____	vlada štirih mož
6 Milano	_____	obremenitev revnejših in nižjih slojev

(3 točke)

24. Cesar Konstantin Veliki je leta 330 dal graditi novo prestolnico na vzhodu. Navedite ime tega mesta (prestolnice) v času rimskega imperija. Prestolnica katere države je bilo isto mesto v srednjem veku?

(2 točki)

25. Pred svojo smrtjo je cesar Teodozij dokončno razdelil rimsko cesarstvo na dva dela. Obkrožite črke pred pravilnimi trditvami, povezanimi z vzhodnim in zahodnim delom rimskega cesarstva.

(3 točke)

- A Zahodno rimsko cesarstvo je imelo najprej središče v Rimu, nato pa v Raveni.
- B Meja med obema deloma cesarstva je potekala po črti Beograd–Kotor–Mala Azija.
- C Cesar Teodozij je rimski imperij razdelil leta 391 v Rimu.
- D V vzhodnem cesarstvu je bilo gospodarstvo mnogo šibkejše kakor v zahodnem delu.
- E Zahodnorimsko cesarstvo je dokončno propadlo leta 476.
- F Sporazumevalni jezik v zahodnem rimskem cesarstvu je bila latinščina, v vzhodnem rimskem cesarstvu pa grščina.

PRAZNA STRAN